

Pudovost u psů

Pudovost je v zásadě genetická vloha vyskytující se v podobě dominantní nebo recesivní. V důsledku domestikace, chovatelské manipulace se psem, byly vlohy podporovány nebo potlačovány.

Genetický potenciál vlka je ve vysokém procentuálním podílu zakotven i v domácím psu, i když v částečně zakrnělé podobě. Studie dr. Feddersen-Petersenové (1986) týkající se povahy a sociálního chování prováděné na trpasličích pudlech a šakalech zlatých v oboře v Kielu tuto tezi podpořily. Právě v tom bývá zdroj nedorozumění při komunikaci mezi člověkem a psem. Člověk nedokáže v reakcích psa rozpoznat mnoho vrozených spouštěcích mechanismů a velmi často na ně reaguje špatně, což opět vede ke komunikačním obtížím a disharmoniím mezi psem a člověkem a vyvolává to chybné chování. Zde je třeba vzít v úvahu, že takzvané chybné chování v oblasti pudovosti je chybným jen z lidského hlediska. Připravenost k agresii a lovecký pud, abychom zde jmenovali alespoň dva z mnoha pudů, jsou základem pudu sebezáchovy psovitých šelem. V mnoha oblastech člověk této pudovosti u psa využívá, aby jí využil pro své účely, například u loveckých psů, obránářů, hlídačů atd.

Člověk pudovosti psů vědomě využívá pro své účely, například u loveckých psů

Nezastávám názor, že těmto způsobům chování je pokaždé možno předcházet správnou komunikací se psem. Správná komunikace majitele se psem a držení psa sice mají rozhodující vliv na chování psa a lze se jejich prostřednictvím vyhnout mnoha fobiím, jako jsou například efekt

Kaspera Hausera, agrese ze strachu, schopnost přizpůsobení atd., pudové lovecké chování je však zpravidla nekontrolované a často nevyhnutelné. Třeba když se pes v přírodě dostane do kontaktu se zvěří, jeho pud se projeví, aniž by tomu jejich majitel dokázal zabránit. Pokud pes má výrazně vyvinutý lovecký a štváčský pud, zpravidla selhává veškerá předchozí výchova. Snaha o přesměrování pudu zde vede k úspěchu jen v omezené míře, pokud vůbec, protože pes většinou reaguje na vnější podnět mimo okruh působnosti svého vůdce. Pes, který má sklon stát se zvířetem alfa, může zanechat agresivního chování vůči lidem i psům, pokud má sám dominantního majitele. Ovšem u člověka s menší schopností se prosadit se agresivní chování jeho psa projeví ve zvětšené míře, protože bude podporováno slabým vedením ze strany majitele. Psa s výrazným sklonem k dominanci a/nebo s výrazným loveckým pudem není možné výchovou zbavit jeho pudovosti, protože pudovost zpravidla překryje předchozí výchovné snahy. Toho by bylo možno

dosáhnout jen nejrůznějšími i formami tlumením genotypu. V žádném případě však prostřednictvím soft-feeling training (měkkých tréninkových metod) nabízených mnoha takzvanými terapeuty chováni.

Pudové chování

Velmi často ho nelze oddělit od individuálního chování, protože obě se v nejrůznějších formách přesahují.

U domácího psa je výskyt silné pudovosti v nejrůznějších oblastech ve vysokém procentu případů spojen s dominancí psa (výzkumy C. Kleier, 1999). Vrozná pudovost bez vážného protipůsobení ze strany člověka vzniká pomalu, krok za krokem.

1/ Od 3 do 5 měsíců

2/ od 5 do 10 měsíců

3/ od 10 do 18 měsíců

Pudové vlohy má majitel možnost nejlépe rozpoznat a tím pádem také kompenzovat v době od 5 do 10 měsíců. Pokud se nám podaří v těchto třech fázích věku prostřednictvím jak pozitivních, tak negativních opatření položit základní kameny výchovy, omezíme agresivní a dominantní chování pudové chování psa.

Pudové chování se u psa může rozvinout pouze v případě, když ho člověk vědomě nebo nevědomě podporuje. V každém psu

Typy psů podle vloh

Rozlišujeme dva různé typy vloh, které se ještě dále člení:

PSI S NÍZKÝM PRAHEM DRÁŽDIVOSTI TYP I: VZRUŠIVÍ CHOLERIK

rychle se rozčilí; připravenost k agresivitě; hyperaktivita; lovecký pud; vzrušivé procesy převažují nad brzdícími

MELANCHOLIK

slabý, zbrzděný, přecitlivělý typ; nevyrovnaný, citlivý na hluk; špatná zatížitelnost; vyhýbavé chování; sklon ke kousavosti ze strachu; vůči členům rodiny zpravidla vykazuje běžné vzorce chování

PSI S VYSOKÝM PRAHEM DRÁŽDIVOSTI TYP II

FLEGMATIK

zcela vyrovnaný; poněkud flegmatické reakce; potřebuje zvýšenou motivaci k učení; projevuje vyrovnanou dominanci; přátelský vůči okolí

SANGVINIK

živý, pohyblivý typ, přitom vyrovnaný a přátelský; otevřený a bezproblémový ve vztahu k okolí; aktivní při učení; ochota k agresi vyrovnaná; při zvýšeném stresu mírné náznaky lability. Pudové chování se zesiluje nedostatečnou dominancí a nevhodným chováním majitele. (Statistika od C. Kleiera)

je pudové chování uloženo jinak, protože spojováním ve psí populaci dochází ke

genetické manipulaci. To dokládají i různé statistiky. Jednoznačně lze konstatovat, že jednotlivá plemena psů mají v důsledku chovatelské manipulace v určitých oblastech větší nebo menší sklon k pudovému jednání. Znakem pudovosti u čistokrevných psů i u kříženců je nošení ocasu v poloze „trvalého imponování“.

Metody nápravné výchovy pudově založených psů

Není sporu o tom, že všichni psi musí být vychováni bez ohledu na to, v jakých podmínkách jsou drženi a čeho s nimi chceme dosáhnout. Názory se různí teprve v otázce, „JAK“ má výchova probíhat. Žádný seriózní vědec dnes nezpochybňuje existenci psů s různými dědičnými vlohami. Sporů není ani o tom, že určitá plemena mají „nápadnější“ chování než jiná (Lorenz, Tortorra).

Zásadně je třeba říci, že každá výchova pro psa znamená psychickou i fyzickou zátěž. Výchovné a výcvikové prostředky jsou nejrůznější a vždy by měly být striktně na míru danému psu a výchovnému cíli. Žádný pes se nevychová stejně jako druhý, a tak je nutno odmítnout paušální používání výcvikových prostředků. Alternativní metody vychvalované dr. Feddersen-Petersenovou a některými dalšími terapeuty chování, které se týkají převýchovy psů se silně vyvinutými pudy,

V každém psu je pudové chování uloženo jinak

Některé výcvikové pomůcky určené pro přesměrování pudů se výborně hodí k předvýchově a výchově snadno ovladatelných psů

vedou podle mínění mnoha odborníků (například Odborná komise psích škol, 1998; T. Hessling, 1997; Občané proti pokusům na zvířatech e.V., 1986; Odborná vysoká škola W. Meyer, 1987) k posilování pudů a nikoliv k uspokojivé poslušnosti nebo k blokování těchto pudů. Podobné nabídky mívají často původ v komerční sféře. Majitelům psů jsou za spoustu peněz slibovány slibné „humánní“ alternativní metody nebo terapeutické hodiny, ale kýžený úspěch se často nedostavuje.

Některé výcvikové prostředky působící jako maximálně humánní a přiměřené psímu chování jsou pro jisté účely absolutně nevhodné. Názorně bych to rád demonstroval na několika příkladech.

Halti – výcviková ohlávka podle dr. Rogera Mugforda

Halti čili výcvikovou ohlávku nezávisle na sobě testovali a posuzovali dr. Carl Tabel; Wolfgang Meyer; Theodor Hessling. Halti lze krátkodobě využít u snadno ovladatelných psů při výcviku sluchových povelů, třeba cviků „K noze!“ a „Lehni!“ a je zde relativně dobrou výcvikovou pomůckou. Doporučení vynálezce se vztahuje mj. také na nápravu agresivního chování a kompletní výchovu psa. K tomu však halti vhodné není a to z následujících důvodů:

- Možné přesměrování agresivního chování na majitele, protože hlava psa se při zatažení za ohlávku pohybuje směrem k němu.
- Při hyperaktivním chování na vodítku může v důsledku neustálého stahování hlavy dozadu a tím vznikajícího trvalého přetěžování v oblasti krčních obratlů dojít k nevratným změnám.
- Při pravidelném trvalém používání, které je často doporučováno, vede tato výcviková pomůcka u psa k negativním

psychickým změnám. Pracuje s tzv. „dominantním hmatem“ (Feddersen-Petersenová, 1986), kdy nadřazené psovitě šelmy chytají za čenich podřazené jedince. Dochází-li k tomu pravidelně lehkým tahem vodítka, znamená to pro psy nepřírozený, nadměrný tlak (dr. Carl Tabel).

Když se tento postroj objevil na trhu, byl prezentován jako senzace vycházející z principu ochrany zvířat, ale dnes už ho používá jen nemnoho odborníků.

Psí obojky v nejrůznější formě

K ovládní psa je většinou používán běžný obojek a vodítko. Nelze popřít, že to je žádoucí v zájmu psa i jeho okolí. Policie, lovečtí vůdci i sportovci, ti všichni zastávají tento tradiční princip. Podle mého názoru to je také správné, protože psa je nutno jistit, i když i zde mu hrozí poškození. Obojek funguje na principu tlaku a tahu v oblasti krku a hrdla. Ani výchovou psa k ovladatelnosti na vodítku nelze zcela zabránit tlaku a tahu na psa. Tento vliv je rozdílný podle psa, trvání a síly. Může dojít k poškození hrtanu a svalstva.

Přesměrování pudů za pomoci hraček apod.

Tuto metodu lze doporučit při sportovním výcviku psů i při základní výchově při pozitivním podmiňování psa, když je třeba ho naučit poslouchat na zvukové povely a vykonávat určité pohyby. Ale tento způsob výchovy bývá často doporučován pro všechny oblasti výchovy a výcviku psů. To je odborně nekorektní, protože podněty vycházející z těchto pomůcek bývají v důsledku silně vyvinutých pudů u psa překryty vnějšími podněty jako například zajícem, jinými psy atd. a vedou k neuposlechnutí. Dále je nutno vycházet z toho, že pes se během vycházky nebude zdržovat stále jen v bezprostřední blízkosti vůdce a z toho důvodu nebude moci reagovat na předchozí podmiňování. U každé výcvikové pomůcky záleží na způsobu použití. Vodítkem psa lze ovládat i zneužívat. Proto jistě nikdo nepřijde na nápad vodítka zakázat.

Úspěchy alternativních metod a pomůcek, jako jsou halti, Gentle Dog, John Fischer Disc, podmiňovací tyč, Tellington Touch atd. při nápravě psů s výraznými pudy nejsou prokázány. Moje vlastní studie prováděné v Německu, ale i v dalších zemích, potvrzují nezdary v oblasti nápravné výchovy u psů se silně vyvinutými pudy zvláště v oblasti loveckého a agresivního chování. Některé z těchto pomůcek se však výborně hodí k výchově snadno ovladatelných psů a lze je doporučit pro některé druhy výchovy, například pro psí sporty. Jak už jsme se zmínili, měly by se výcvikové pomůcky řídit cílem, jehož chceme dosáhnout, případnou fobií, na níž chceme pracovat, nebo tím, jak vyvinuté pudy pes má. Je pochopitelné, že při nápravě nějaké fobie u psa nelze pracovat s nevhodnými nebo neodborně využívanými pomůckami, strach by se mohl ještě zhoršit. Základem úspěchu je kvalita cvičitele. Fobie založené na strachu by se měly odstraňovat zásadně pozitivním podmiňováním podněty.

Text a foto Theodor Hessling

U takto malých štěňat ještě nedokážeme rozpoznat jejich pudové vlohy